

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระแก้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๕/๒๕๔๘

วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ส่งคำโต้แย้งของนายสิงห์ พลคำมาก จำเลย ในคดีหมายเลขดำที่ ๔๐๑๘/๒๕๔๕ คดีหมายเลขแดงที่ ๔๓๐๔/๒๕๔๕ ของศาลจังหวัดมหาสารคาม ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ในประเด็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ หรือไม่ โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ดังนี้

๑. พนักงานอัยการจังหวัดมหาสารคาม เป็นโจทก์ ฟ้องนายสิงห์ พลคำมาก เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดมหาสารคาม ฐานความผิด เป็นกรรมการสาขาพรรคการเมืองไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๔๐๑๘/๒๕๔๕ โดยบรรยายฟ้องสรุปว่า

(๑) เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๔ จำเลยได้พ้นจากตำแหน่งกรรมการสาขาพรรคความหวังใหม่ ลำดับที่ ๓๓ จังหวัดมหาสารคาม และมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของจำเลย คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าว

(๒) ในระหว่างวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๔ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๕ เวลากลางวันติดต่อกัน ซึ่งเป็นระยะเวลาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่จำเลยพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าว จำเลยจงใจละเลยหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น โดยการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของจำเลย คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่ต่อมาจำเลยได้ยื่นบัญชีดังกล่าว

เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นเวลาที่ล่วงเลยกำหนดเวลาตามกฎหมายแล้ว เป็นเวลา ๔๗ วัน ขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลจังหวัดมหาสารคามพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ ปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๘ คงปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท และให้ปรับจำเลยวันละ ๑๐๐ บาท นับตั้งแต่วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๕ เป็นต้นไปเป็นเวลา ๔๗ วัน จำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

๒. จำเลยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ขอให้ศาลลดค่าปรับแก่จำเลย

๓. ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ (ผ่านศาลจังหวัดมหาสารคาม) ได้แย้งว่าคดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ และในการพิจารณาคดีนี้ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี แต่บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นตามที่จำเลยได้โต้แย้งตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ดังเหตุผลต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยบัญญัติเกี่ยวกับการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ในมาตรา ๒๕๑ ระบุตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งไว้อย่างชัดเจน คือ ๑. นายกรัฐมนตรี ๒. รัฐมนตรี ๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๔. สมาชิกวุฒิสภา ๕. ข้าราชการการเมืองอื่น และ ๖. ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งเป็นตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐทั้งสิ้น มิได้บังคับให้ตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง ต้องยื่นบัญชีแสดง

ราชการทรัพย์สินหรือหนี้สินแต่อย่างใด และยังได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๖ ให้นำมาตรา ๒๕๑ ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ยื่นของรัฐบาลตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วยโดยอนุโลม จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดเฉพาะไว้ว่า ผู้ใดบ้างมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ถ้าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดจะอนุวัติการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๑ ก็จะต้องมีอำนาจเฉพาะตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ตราขึ้นเท่านั้น ซึ่งนอกจากตำแหน่งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว ก็จะมีเฉพาะในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเท่านั้นที่มีการกำหนดตำแหน่งของผู้ที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นการออกกฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๑ ตามอำนาจที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๓๓๑ (๔) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ก็ได้กำหนดตำแหน่งไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ใดบ้างมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งก็คือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๒ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๓๕ กรณีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ ที่บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จึงเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ ใช้บังคับมิได้ กล่าวคือ

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ ได้วางกรอบเนื้อหาที่จะตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองเอาไว้ โดยไม่ได้ให้อำนาจที่จะตรากฎหมายกำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด เพียงแต่มาตรา ๓๒๘ (๓) กำหนดให้จัดทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายของพรรคการเมือง และบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมืองเท่านั้น อีกทั้งรัฐธรรมนูญก็ไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจตรากฎหมายกำหนดตำแหน่งที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จึงเป็นการขยายตำแหน่งที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการ

ทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นการขยายความกฎหมายที่เป็นโทษแก่ประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐและเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑

ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ จึงเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับมิได้ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ศาลจังหวัดมหาสารคามได้พิจารณาคำร้องของจำเลยแล้วมีคำสั่งว่า การที่ศาลจะส่งความเห็นว่าเป็นบทบัญญัติใดของกฎหมายขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง นั้น ต้องเป็นคดีที่ยังอยู่ระหว่างพิจารณาพิพากษาของศาล และศาลให้รอการพิจารณาพิพากษาไว้ชั่วคราว คดีนี้ศาลได้พิพากษาแล้ว จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญให้ยกคำร้อง

๔. ต่อมาจำเลยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ คัดค้านคำสั่งของศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดมหาสารคาม) ว่า จำเลยไม่เห็นพ้องด้วยกับคำสั่งของศาลชั้นต้นที่มีคำสั่งให้ยกคำร้องของจำเลยเพราะคดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ รอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

๕. ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่คู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลใช้บังคับคดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของจำเลยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง

ข้อกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๑๒๘ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยให้กระทำได้โดยบุคคลตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป และการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง

(๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง

(๓) การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

(๔) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรคโดยรัฐ

(๕) การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง และการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง

(๖) การตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบและการเปิดเผยที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมือง

(๗) การจัดทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายของพรรคการเมือง และบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง ซึ่งต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายประจำปีของพรรคการเมืองในทุกรอบปีปฏิทิน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๔๒ ให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่

บรรลุนิติภาวะ ต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่งและภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายอื่นแล้ว บุคคลนั้นอาจส่งสำเนาบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ตามกฎหมายอื่นนั้นต่อนายทะเบียนแทนก็ได้

มาตรา ๘๔ หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือกรรมการสาขาพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทและปรับอีกไม่เกินวันละห้าร้อยบาทตลอดเวลาที่ยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

ได้พิจารณาคำร้องแล้ว มีประเด็นในเบื้องต้นว่า ผู้ร้องมีสิทธิให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ส่งคำโต้แย้งมา ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย”

เห็นว่า กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ส่งความเห็นของคู่ความ ซึ่งโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เป็นกรณีที่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องมีสิทธิให้ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ส่งคำโต้แย้ง และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้

ส่วนประเด็นหลักตามคำร้องว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ ได้แก่

นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวแสดงความโปร่งใสของตนในขณะที่ดำรงตำแหน่งว่าตนไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวแสวงหาประโยชน์ในทางทุจริต เนื่องจากตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ ดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายมากมายที่เอื้อต่อการแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและบริวาร ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมืองที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และมาตรา ๘๔ เป็นบทกำหนดโทษของการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๒ ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๒๘ ได้บัญญัติให้ดำเนินการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองตามกรอบที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบบรรดาบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น ได้รับเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เป็นต้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทำนองเดียวกันกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ดังนั้น มาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่ใช่บทบัญญัติที่ขยายหรือเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แม้จะใช้หลักการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเหมือนกันก็ตาม และศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๔๕/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ศาลจังหวัดอุบลราชธานีได้รับฟ้องคดีที่ขอให้ลงโทษปรับกรรมการสาขาพรรคการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินล่าช้ากว่าที่กำหนดตามกฎหมายเป็นรายวันรวม ๒๗๓ วัน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๘๔ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑

นายมงคล ธรรมรัตน์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ